

ՀԱՐՇՈՒՐԵԼԻ ՇՐԴԵՂ Ի ՊԱՐՏՈՒՄ

ՇԱՏ ԱՆՁԱՆՑ ԿՈՐՈՒՄՏ. — ԱԶԱՏՈՒԱԾՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏՄԱԾԷ

ԵՐԵՏԵԱՐԻ օրը, 4 Մայիսի 1897, ազատական իրավունքի մի Պարսի: Ի Rue Jean Goujon, որդրամտություն թաղար մը՝ որ քանի մը օր յառաջ բացուած էր, և ինչ Պարսիսու խանութներու փողոց մը կը ներկայացներ, կրակ առաւ, և որովհետեւ տեսեալ տարածականէն և ուրիշ բանիկէն նիւթերէ շինուած էր, արագաբար այրեցաւ, մէկ քանի վայրկեան մէջ մոխիր գտանալով: Դոյն թաղարին մէջ թաղամուխին մը այցելուաց խնամ էր, նիւթից վաճառողը (կրպակաւորը) և սպասաւորը, որոց շատերը չէրցան փախիլ: Մահողաց թիւը 150ի կը հասցնեն:

Շէնքը ութ դուռ ուներ, ասկայն այս գոնիցը շատին անձանիք էին: Շէնքին ետեւի կողմը Hôtel du Palais-ին վերայ կը նստէր, որ հակարին կողմանէ կը նայի Cour de la Reineի և գետին վերայ: Պառլամենտի որմնաբաւերին կողմէ թաղարին շէնքին ետեւի որմն կը ձևւորուէր, և մէկ պատուհան մը միայն զեզլ էր տնոր ներսէ դէն կը բացուէր: Այս պատուհանը շուտ մը երբ եւք ծառայէր 150 մարդոց, որոնք Պառլամենտի ծառայից օգնութեամբ վեր վերցուեցան և այնպէս տնոր միջէն ապաստեցան: Այն տեղաւոր միջանցայ փողոցներուն, Avenue Montaigne, Place de l'Alma, Rue François I-er, և այլոց մէջէն կատարէ փախուստ մը տեղի ունեցաւ՝ մարդոց, կանանց և աղայոց, բայց առաւել կանանց, որոնք յայտնի էին բազում այնպաւանոր այն այրող շէնքին միջէն փախիլ: Ասանկէ շատը հազիւ մէկ քանի զգեստ ունէին վրանիս — տիկնայք պատաստուող շրջազգեստից ծագած, և որը չափովով ու տարաբանով, բովոյթն ուրիշ և ստանց գլխաւորի, ու մանց վերայ դէտ եւ անպիտանելից վրասով կտորներ կը տեսնուէին, առ հասարակ ամէնքը ամենացաւալի վիճակի մէջ էին: Իսկէ ինչի մը իոյ տեսնուեցաւ՝ որ երբուրէ քաղաւանքով և թողորովին մերկ շէնքէն դուրս նետուեցաւ դուր իր սպասաւորը զիրից անուրով կտորէն մէջ դրաւ:

Ելիք այն եղանակաբար շինուած ընդարձակ սայլատունը — վրան զի շէնքը յիշուի այնպիսի կերպաւորաց տունը — իր չորս անկիւններուն վերայ կայծաւ մէկ զարմուտ ըլլաւ, իր կերպար այնպէս շուտ անհետաւ մարդուս աչքէն: Կրակին սխալմէ 30 վայրկեան ետքը, զետեւը մեծանալայ տուններուն մէջ տեղ առնէին միջոց մըր եր, սեցած ու հարմարած, ատանց ամենեւին նշան ունենալու որ այն տեղ շէնք մը եղած ըլլաւ: Այն ազատաւոր սեւացեալ միջոցին մէջ մի միայն տեղիէ՝ որուն վրայ մարդուս աչքը կ'ընթար փայլ կոյտ էր տնիսացեալ դիտակնց, ժամ այն տեղաւոր որ կանխուր շէնքին դուռն եղած էր: Ապա ինչ կանացի ընդգեստաց պատաստուող կտորներ կը նշմարուէին, ան, զին 20 ֆրանկաց դրամներ, այլուր սեւացեալ հոշիկներ, և թաղարին նիւթերուն այլ և այլ կտորներ որ կրցոր էին կրակից զիմանալ: Այսպիսի այն թաղամաքի զանկներէ՝ որ դէտ և մոխիրներուն մէջ ճառագծ էին և որոնք չլուսանցեց թափած չլուծ հոսցած էին և ոչ մին ճանաչուի էր:

Կերեկ թէ երբեք պատանողը կերպով մը Kienomatographi⁴ մը կանխեցը հագած ըլլայ: Կանխեցը

թիւումանի և նիւթի զորքի խանութը մը կը բովանդակէր, որ զարեւոյն տարին զրանի մը մէջ էր, շուտ էր: Այն մարդը որուն յանձնուած էր զորքին, ուրիշ բան չէր ընէր՝ բայց միայն զի կանխեցը մարեցաւ: Հաւանականաբար բոցին յանկարծանք վեր նետուելովն է որ վարդապետը թողնկեցան: Այս բանն վերայ որդրուեցաւ որ քննութիւն մը ըլլաւ: Մարդը զորքին շատ հմուտ թէ էր և զարեւոյնը ազատաւոր ճամբ մէջ զործուեցութիւն ցցուց:

Այն տեղ զորքէն 1200 հազի կային, ատանց շատերը յայտնեցան ողջ առողջ այն տեղէն դուրս երեւուաւ, կամ զանէն և կամ պատուհանէն և կամ նոյն իսկ հաշտան ձախ կորով եղած նեղ զանէն: Մարդուց որ չէնքին մէջ ցրուած էին, և որուն կեդրոնը ամբողջով ու նստարաններով խնդուած էր, կամ անկիւնները ծաղովեցան և կամ խիս խիս ամենը զիջուեցան մուսթին առջև, և շուտ հարակի նպան բոցերուն, անկիւնի պէս թափած կուպրին և այլոց թիւովներուն: Վրան զի զանկանց շատին տարին կողմերը ամենեւին անվառ ծագած էին:

Թաղարին անկիւնայաց կողմը Պարսի Արմիս Թալիսին անկիւններն կային: Պարսիսի ձիապաններն մին Գամար (Gamard) անունով, կ'ըսէ թէ փողովաբար ալ ինչ նման փողոցին մէջ կը վազէր. ամենեւին զէնքին վերայ զարեւոյնը նկարած էր. ոմանք մաշեցը բորն, կամ կ'այրէին, այլոց զգեստները կ'ըրկէն կարմրած կ'երեւային: Թաղամաքիները զրան մէջ տեղ խնդուաւ, անանկ մեկովմէ կը ընէր՝ որ տասը կանայք մեկտեղ վար գետնի կործանեցան ու կոյտ մը եղաւ: Իսկ որոնք անտեղ ետեւէն կուպրին՝ ըսականաբար խանութներուն ինկան այն խեղճներու վերայ, զանոնք հնգուրով ու շատ խախուով, միջոցին այն խեղճ կանայք հազմաբար շէնք կը նստէին: Սերտ ճոխուր տեսարան մը էր: Իրար վազեցին ու շատերն որ անտեղմէ՝ ոմանք վեր վերցնեմ, սակայն եւ մարդեցայ այն յիմարեալ բազմութեան նեղեցին, որ հաճեաւ մանր ունենալով՝ այն բոցափառ շէնքին դուրս կը յարձեկէին հազմաբարին տարափէն կանչուողներով: Շատը զետեւը փողոցեան մէջ կողմէն միւս կողմը զորքովով, խախուով այն բոցերը մարեցաւ՝ որոնցովով երեսներն բռնկած կ'այրէր: Տիկնի մը որտեղ անտեղ չեմ գտնուի, ողջ առողջ փողոցը եկաւ: Հոն տեսնեցին՝ ինչպէս երեցած որ մէկ մը կտոր շէնք, զորքէ իր գաւազը, զերապայն արբութիւն մը ունեցաւ եւ զանոնք և բռնի այն բազմութեան հեղեղին մէջէն, խանձելով ու հանդիսներով՝ յիմարեալի պէս իրեն հաւար ճամբայ մը բացաւ, և այնպէս նորէն այն նոցին մէջ մտաւ, ուսկից եւ զանոնք տարակուսել է: Այս

⁴ Սա մորամար զորքի մ'է, «Կենդանի լուսամկար» կոչուած, որ՝ երկտարակամութեամբ մեծքով լուսամկարուած տեսարաններում կենդանի շարժում կ'ունայ:

մարդիկ տեսնուեցան բռնկած մարդերով և մարուղս։ Անոց մէջ տեսայ Միւնիւն զորավարը բոց կարած զգեստներով։ Իր հոգեկոտորակ սարսափին մէջ վազեց Պարսն Ռաշիւթին պատմութեան խնդիրը զաւթին մէջ, և չոն տեսաւ մը տեսնելով իրով լցեղան մէջը տեսաւ զսաւ։ Զնախին խիճեկն հողորդելի խողովակները դառնելով, սկսաւ չուր լցեղն այն երկիւղեալ մարդով վերայ, և այնպէս յառեւոր փրկելիցն ողջ ողջ աղբիւն։ Կլշան թէ Ռաշիւթը պատարաստողը զրկելէ բուրդ ու զորմածութեան կիմաւորը եղած էին՝ որ աշուճական արկնայց տեսութեան տակ են։ Նոն ամենքը դրած էին իրենց նիւթերը։ Բուրդ ստանց կաթողիկէ և Պաւլաւա ճաղական ընկերութեանց կը վերաբերին, որ կիմայ ճաղաղական շարժմանը եղան ճալուած՝ բուրդ իրենց խնամքը աղքատաց և կիւսեղաց վրայ է։ Ասոր զուլաւոր կարգի դեռողը Պր. Հանթը Բլունդը (Hount) եղաւ։ Արը Եղաւարդ Բլունդի ողբին, որ և ինքն իսկ կրակին վերաբերելուց թուին մէկն է։ Այս զեղքը անձամբ ընտանիքն առաջ մէջ ձգեց։ Ընտանիք՝ որ աւելի մասով են և աւելի կիւսեղաց, և որոնքմէ կատուած ունին մեծ ճաղաղակն առաւորայ մեծ մասն։ այն ընտանիք յիշուի որ անկաւածեալ խարկաւոր են խնամարկեաց կանոնաւոր կենաց, փողոցներուն ոգևորեալ շարժման, փողոցից չեղելութեան և ամենայն ընկերական պաշտամանը։

Գործընթացի իրիկուն Պարսնու բուրդ զիտաւոր թաղանթները զգոցեցան։

Լրագիրն մեծ ցաւով կը խօսիս այս եղած թուաւուսին վերայ, բայց ի յեղափոխական լրագիրներէն և ինքնաբերական (Intransigent), յորում Պր. Ռաշիւթը երեքընթացի օրուան մանաւորայ զեղքը իբր քաւութեան կը նկարագրէ ի Սպանիա գործաւած ուրին, այսինքն՝ անիշխանութեան կողմակիցները մանուկ զաւաթաղակաւ ըլլաւին։ Սակայն ընկաւոր Պարսնու մողովութիւնը շատ պատշաճ և քրտաւոր կերպով քննարկէ։ Գործաւորը արեւ և կանայք իրենց ցաւը կը ցուցնին որ այսպէս Գաղղիոյ ընտրեալացն մասը ողորմածութեան սեղանին վերայ գտն եղաւ։

ԱՊՐՈԴԱՅ ՊԱՏՄԱՆՆԵՐԸ

Ապրիլիկներն ուսման կաթիլեցուցին բանքը կը պատմեն։ Իսկէս Գլաուսին կ'ըսէ։ —

« Կրակին սառային լցւոր, եղած տեղէն քիչ մը տնւն, և զին տեսնուեցաւ, և այնպէս շուտ սարսափեցաւ »
« որ սաքերս շաղան։ Բռնկեալ երազութիւնը միայն զաւաթով փաթկումը մը կրնամ տեսնել։ Էնի կրնար »
« յաւաթ որ փողոցին զուտ կարեկեման խանիւ, սա »
« կայս ինծի մեծ փողը դուռ մը կար, որ ետեւը եղած »
« անշիկ փողը երկիւղ մը կը անեւ։ Դեւ ի մէջ դուռը »
« զեաղի և շուտ մը զուրս բաց օդուն մէջ իրայ, թէ »
« պէս և զեւս և այն չըլտալով միջոցին մէջ էին ինչ »
« պէս թէ բոցը կամարակալ սննց մը ըլլար, այնպէս »
« մեղքն անցած էր, և Կախալորդեան քունքին վերայ »
« անցերս թիթիկ մը խանկարած են »։

Baron de Mackau կը ծանուցանէ թէ այն 30 կամ 30 անէկին որ պատման և բացերուն մէջ ինչ ողբուած էին, վերջապէս փախչելու միջոց շունչեցան։ Եսկայն ուրիշ եղել եղեւուն անց կար, կամ զէվ ի փողոց երկու զանդերուն մէջէն, և կամ ետեւի կողմը եղած անձակ զեաղիք, առ որ չորս դուռ կը բացուէին և երկու պատուանէն Յիւրաի որ չորս սառնիւն կար, և շատ արկնայց ցաւած ժամանակներն այն տառիւնան ներքե վար կործանեցան, միւնչեալ այլք որ ետեւէն

կու գային, տանելով վրանին ինկան և այնպէս մուտքը խափանեցին։ Իսկ փողոցը խնդր երկու զանդեր անտեղ խնածած էին։ այնպէս որ կինը վայրկեանի մէջ խաղար խուլայ լալի դուրս ելան տանց շատ այլալաւ ըլլաւ։ Սակայն անշիկ երկիւղը տալանով էր, և թէ միայն լալի չլլար, որ շատին ինչը զինէ տարաւ, ամենը կրնային պատահիլ։ Բարոն Մակաւ արկնայց տեսաւ որ փայտի պէս լոկի կեցած էին և կամ օգնութեան կը խնդրէին, միւնչեալ թէ մէկ քանի քայլ անտեղն, չէնքին զուրս կ'ընէին։ Աստիցմէ մին ինքքինից զուրս եղած մերթափայց իր բաւկնապի (gilet), որ պատմեցաւ՝ ու արկնիւր երեսն ի վար զեաղիք փառեցան։ Պր. Michel Heine, Բազարին տեսուչը, կ'ըսէ։ — « Բայտին »
« է որ մեր կարգադրութիւնները լաւ կերպով եղած »
« էին, և թէ պէտք էինք նախաձեռնել որ խափարդութեան »
« մը կրնար անդիպել։ Եսկայն մեր կարգադրութեան անին »
« տարի բազմաթիւսն չեաւ էին և մեկը էնիք ուղեւ »
« և ոչ թիւալայ մը զեաղին կործանել »։

Տիկին Շերիլիւր, վիպասանի մը ամուսին, որ ինքն ալ կրակաւորներէն մին էր, կ'ըսէ։ — « Ես »
« զօգնուցուցի ըմբեղեաց վաճառողին էն երբ յաւ »
« կարծ զիսմէ ձայն մը լսեցի։ Միածանալովս մէկ »
« քանի անդիպել որ ներկայ էին, բաւեւ։ — Կամայ »
« կամայ Տիկինայ, մի շաղալէ։ Առտա ժամանակ »
« ունիւք »։ Եւ զիսկիւր այստա ամեն մարդ, ետեւ բոցերը անտեղին առաջ, զէվ ի զանդեր տեսուեցան, մեկմէկ մեղքով ու կոխելով իրենց շաղալին մէջ՝ որ իրարմէ տալով զուրս կ'ընէին։ Ես ուրիշներուն պէս չէր։ յարմարեալ այնպիսիման զուրս որ ի Jean Goujon փողոցը կը անեւ։ Ետեւ զամբալով բոցերը տեսայ որ ամեն կողմէն կրակէ փռնորդէ մը նման չէնքին մէջ կը տարածուէին։ Կրցածին լալի շաղալեք յուսուեալ, տաքար կուտուցով, կարծած երեք վայրկեան զրէ չոն անտեղին։ Երբ չոն լսասայ, արդէն միայն մը ընդիկ և բոցերը անշիկութեան անկանիւն և մաղկուտա պարկին, որ նախաձեռնական պաշտպանութեամբ մը, որ չմ կրնար մեկնել, շունչեցան։ Այն զուրս անտեղու անմար՝ որ ինծի անմար փրկութեան բաւէ էր, պէտք է որ դիպանց վերայ և կամ վերէ շունչերին մուտք մարդոց վերայ կրնամ ըլլաւ, սակայն իմ սարսափին մէջ բան մը չտեսայ, տեղիք տալով աւելի ետեւ եղող բազմութեան զարեւորելի ճնշման։ Երբոր դրան մոխր լսասայ, ալ ինչպէս ազատած անմարդայ, սակայն մի և նոյն սառն փողոցին մէջ գետիկը կործանեցայ։ Միւնչող ու վիպաւոր բազմութեան մը մարդոց զէնքին վրայէն կործանած էր, որ սառնեղանաց սարսի տարաւուած էին։ Զանաղի ուղբ եղեւ, սակայն անօգուտ։ Զանաղալուած էի՝ միւնչե մեկը այն մարդկային արեւաց մէջ թաղուած։ Վերջապէս վերջին ճիւղ մը թափելով և մերթափոյ տանելին օգնութեան զանիւղով, շաղալեցայ խողորդը և մէկ քանի վայրկեան ետք ինքքինքս 30 թուին զաւաթը դադար Jean Goujon փողոցը, ուր վարձու մերթուս ախտա որ կար և ուր արդէն 30 նոգայ լալի կրակէն ճաւաղաղեւ ընդզմած էին, որոց ամեն խառնը կ'ըլլաւ։ Այս սառնեւ կրակը իր մեծազանց կատաղութեան մէջ էր։ Շատ մարդիկ, որ ինծի պէս երազով ազատած էին մաւուրեւն, իրենց վերքերուն ու չնչնով կ'ուզէին զարմալով կրակին տեղը իրենց ուր ազակայն որ կամ բարեկամ մը թողրէր էին։ Սակայն թիւ շաղալն անտեղ, զաւթին զուրս զոցեցին, միայն ուղի զինով որ ճաւաղաններուն խնամք ու զարման « ըլլաւ »։

Rappel լրագիրը կ'ըսէ թէ միւնչեալ իրանակիքը և նաւառախը անխաղած դիպանց ճաղաղորդներ փառաւոր չեաւ նեա էին։ Վերջինս Բլայր մը ետեւ առաջ կ'ընթար ու կու վար վերադադար մտաց, մեծաբերած մէջ իր ընկերներէն մէկին զգեստը կրելով, Երբ իրեն խորտեցին պատմաբանաց։ —

Երբ կրակը սկսաւ հս խա էին իսկէս զգոցուելոյ

« նուս այս գառն սուզին մէջ, որ զմեզ այնքան վշտաւ գրեց »:

Գուլիլիւոն կայսրէն առ ձոր Նախագահ. — « Եւն, բեկեք թիւի մասնակցելու այն սուզին յարաւ Պաւս, բիւն քորդ Գաղղիա այս սահնակն ընկածմէ է, Jean « Goujoսի փողոցին պորնուրելի ձախարհականապաւս, « ճառաւ: Աստուած միջինոր բոլոր այն թշուառնէ, « բը որ հիմայ ամենախորիկն մէկն մը կրուսաւոր կ'ուզ, « քան »:

ձոր Նախագահն առ Գուլիլիւոն Կայսր. — « Խոս, « բին կերպով զգածուած նմէ ձեր հետադրով յայտնած « զգացմամբք, որով Ձեր արքայական և կայսերական « վեհափառութիւնը կը նադորայկիցն այն սուզին յո, « բուս Պարսիս և ողջն Գաղղիա ինկաւ: Ենորդ ու, « նիմ Ձեր վեհափառութեան այն յուզին նամար որ « յայտնեցիք թէ Աստուած օգնէ ու միթիթաբէ պիտի « անկու որ վշտացան այս գառնորի ձախարհու, « թիւնէ, որ այնքան խորին կերպով զմեզ տրամե, « ցուց »:

Պարսիս Թագուհին Sir Arthur Bigge զրկեց Պարսիս զՊարսիս: Լոնդոն Նաոպ Գաղղից Կոնս, պարին, որ յայտնէ անոր փառնութեան իր խորին ցար և նամակութիւնը: Ծոր Նախագահը այս բանս լսածին պէս կը քարոզուար զրկեց (կեղծիք) Կոնսպան, ասուք որպէս զի Sir E. Monson-ը յայտնէ թէ որչափ յարգութիւն կը պար թագուհւոյն կողմանէ յայտնած բարի զգածման նոր նշանն:

ՊԱՐՏԻՍՈՒ ԶԱՆՈՐԻՌԻԹԻԹԻՆԸ

Շաբաթ օրը, 8 մայիս, Պարսիս Կոտոր Կառ մայր եկեղեցւոյն մէջ Նանգառեան պատարագ մատուցեցեալ, անորն ճոզեց նամար որ Պարսիսու վերջին կրօնիկն մէջ հետեցեալին կրօնական: Ծոր Նախագահը պատարագին ներկայ նստանցաւ, Նանգիւմ ծերակառնին և խորհրդու, քանիք զանազաներով, իրենապատեալ խորին անգամներով, օտար աշուրթեան մասնաւոր ներկայցուցեցին, Լոնդոնի քաղաքագետով (Lord Mayor), և ուրիշ շատ մը բարձր պաշտօնականներով և ընտիր անդիմաներով: Քառաւոր (catafalque) ժամկող պսուկաց մէջ կար Գուլիլիւոն կայսր պսակ մը վարդերով և խորամանկով շինած, ճերմակ մետաքսեայ երկղով կապած, ժրտ կայսերական պսակը ունեւայով և W սկզբնաստղով: Ուրիշ երկրորդ մէկ այ կար Գոբմանից կայսրուհւոյն կրօնական, վարդերով, ճերմակ շաղկապ, ձերով (Oeillets) և խորամանկով (Orechides) շինուած: Պատարագը շնորհէ հոռը, Նանգի Ուրիշեր ամպխանը եղաւ և այսպէս խօսեցաւ: —

« Ո՛վ սրբիկ և անդուազարմ ողջակէզ. ննջեց « արք ի խաղաղութիւն: Ձեր իշըն կատարեցաւ, և « ձեր դործը, յուսած, փութով պիտի իւր լրտաւստ: « նու, այն բարեխօսութեան որ երկնքը պիտի ընէ: « Այս յերկր սանդղաղբիկ կերպով պահպանեցիք « ձաղթկայն անարութեան ճոռքը, և շնք տարաւ: « Կուսար որ կարգութիւնն ունիք Աստուծոյ սիրաւ « շարժելու: Այսոր մեզ կ'ընէք նման Գունանս « զՄարի յուրապատեալան խորիկին փրկաւս առ: « պին մէջ, լուսով պսակապող քի փառս վերայալով, « որ և ձեզ կը ձայն կը ողորմածաւոր որպէս իւրա, « խաղաղը և ձեր ողջակիցին վարձատրու »:

Երբ արձակուեց արուեստ, պաշտօնական թափօրը քաղաքական և զուտ հրապարակին մասնաւոր տեղ մը զապարկեցաւ, ուր յուրապատեալութեան խօսակցութեանը բնաւ Պր. Բարթոլ, Ներքին Գործոց պաշտօնակցին: Պաշտօնակցն մասնաւոր կերպով խօսեցաւ այն

ամենեւնի զարմանալի վարմանը վերայ՝ որ այնպէս տրաքար իրենց պարտքն ըրին մարդց կեանքը ապանելուն մէջ — ոստիկանութիւնը, շինականիքը, պողտրին արի մարդոց ու կանանց երկայն ցուցարը, ըսաւ, Տերութիւնը պիտի շնորհայ, և նաև այն անձնաթիւ զործաւորը՝ որ իրենց ամենայն հիգն թմբիկին այն զարմանալի վարկերին մէջ, և ապա այսպէս խօսքը յարուսեցեց: —

« Այսպէս նստառատեցաւ այն ողբալի ժամերու « ընթացքին մէջ, ամեն ընկերական վիճակի մարդոց, « ճոխից և աղքատաց, աղուսականաց և զործաւոր, « րաց, անաղք և ծառայից մէջ նամարխութեան « ստեակ որ զպաշտօնեցնին որ պէզէ և պաշտանութիւն « իւր միջնարութեան այն զարմանալի ձախարհու, « թեան »:

Ապա այն ծնծ բազմութիւնը լուծեցաւ որպէս զի թող աստ պաշտօնական թմբիկին որ մեկնէ: Երբ իւրը Մէյքը իր լուսնոյ մասն կ'ընթար, ամեն զլուսնին ընտանով յարգութեամբ կը ծնէին, անով իրենց և յախապաշտութեան ցուցեցին այն օտարալ՝ որոց ինքը ներկայացուցին կը, և որոց նամակութիւնը եկած էր յայտնելու այն ազգային ցարին մէջ:

Կառ երեքաշաբթի օրը ի Protestant Temple of the Oratory ապարտութեան ընդ պաշտօն որ կանտարեցաւ ի յիշատակ այս անգուցեցեց: Պարսիս ըսող նորոգեցեց լուսնեկեր ներկայ էին, նոյնպէս նաև նորոգեցեց աստուածաբանական վարձարանին բոլոր ուսուցիչը իրենց ճանգըններով: Նստարկայեցաւութեան Նախագահը, Առաքին զործող Պաշտօնակցն և Արքաութեան Պաշտօնակցն պաշտօնական կերպով ներկայացուած էին:

Երբ Նախագահ (Lord-in-waiting to the Queen) կրօնիկ աստուած, Լոնդոնի (George-Street) Կոնսպան մատուց զնոց և նոն ի յիշատակ կրօնիկն դուհոյն, ներուն՝ Նանգառեան Պատարագին՝ զեղալեւին ներկայացուց: Sir Dighton Prolyn, Գալսէն իշխանը և իշխանութիւն ներկայացուց: —

Ի Նամով՝ որպաթի աստուած Սրբազան Պապը զոն եղողներուն նամար պատարագ մատուց: —

Պարսն զը Գալսէն՝ Գաղղից դեպագետ՝ շատ զգաւառեց անհեղինակ այն զառնալի նամակութեան նշանները՝ որ Պարսիս ձախարհութեան արժեք իրեն յայտնեցին: Զհարեանով աստեան շնորհակալ ըլլալ անորն ամենեւնի որ իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին, զեղալեւն իր ներքն որ պաշտօնութեան ձեռքով ընկաւին իր հրախաղախութեան շնորհակալութիւնը:

Կրօնիկ օրը ցորեկը, կանոնիկոս Scat Holland, S. Paul's Cathedral-ին մէջ քարոզելով ըսաւ թէ անշուշտ իրեն՝ միջնարգութեան խօսքը կը պատուէին այն զարմարելի զէպին վերայ՝ որ անցեալ ծննդեան զիրենց արձակուած: Ինչ խաղաղը պեզէ կար նկարարելու այն պնդաւատով զառմութիւնը, ոգորմանութեան ընկաւ զքաղաք, որ մէկ քանի վարկերեան ինչ տարաւազող միտքը կայտ մը գտած էին: Ինչ ձայնը քարաւ ի կիր անուշ, որպէս զի իրենց մտքին լուսն այն խեղճ աղպը որ յանգեալ ըրեցեան փոթորին ինչ իրենց զիրենց բռնուած գտան: Մարիկ և կանայք անտեղեկան որ, այն զարմարելի ժամանակ, ներկայ էին, ամենեւնի պատուաւոր տիկնոջմէն անգալ միջն խեղճ զործաւոր, որ գովելի կերպով իրենց անձին վառանգաւ այլոց կեանքը փրկելու աշխատեցան, և որոք ապա երբ ինքնուրեքան վարձարարուելու նպատակ, շատ ներուցեցան և բարեկեցեան: Ասոր նման զէպերու առջև լուսնային է խոց զնաւայ, այլ միայն լուսնային ապքեց ընել ասալի Աստուծոյ, խեղճեցն որ ինքը շնորհ իւր միջնարգութիւնը և իւր խաղաղութեան անորն որ այնպիսի ճանգարանին շնորհութեամբ քաղաքընէ կուսն:

Միտքիայէն Սուլզանը և Քրիկէր Նախագահը այն

խոնարհաց թուռն են որ իրենց անկեղծ ցաւակցութիւնը նկատարեցին:

Բազարին Մասնաժողովը անհաւուն ընծայ մը ընդունեցաւ 957,458 ֆր. որ առիթ որուա՞ր վաճառելոց նշանին նետ, 45,000 ֆր., շարժաւան տարւոյն բազարին մոտք կը նախադատարանէ: Ուստի Որորդ մասնութեան անդիք թան պիտի չկորսնցնեն: Անկէ զուրաւ նաև Ֆիզարո լրագրէն այս նպատակաւ բազարան նախ զանախութիւն մը 700,000 ֆր. տուաւ: Գերմանացոց կայսրը 10,000 ֆր. դրեց:

Այս ծախսորդութեան իբր նետանց մեծամարտութիւն մը տեղի ունեցաւ: Հրգեհին երկրորդ օրը յուսած մը նրապարտեցաւ *Petite République*ն մէջ, Պր. Louis Dubreilli ստորագրութեամբ, յորում կ'ըսէր թէ «*Plutocrats*ն երուն և խաղաղցոյց տիրող զատուն մարդոց կենսին էր որ վերցնեցան նաւաւ: « սարսուէր մահուան ձեռքով (*mort égalitaire*): Պր. Bruneau de Laberie, զոս ծանծաղ քորոյը եր նաւ: « մահ էր զգեց զոր Պր. Դիբրէյլի նրապատկան « նամարեցաւ և ա՛որ վերայ իր վկայները (*secondo*) « Պր. Բրիւնո զը Լաբրէյլին զրկեց: Երկուշաբթի օրը « Մեղունի անտարին մէջ մեծամարտութիւն մը տեղի ունեցաւ, յորտ արտականիկ նարուան փոփոխակի արձ. « երևելով տառնք իրիք ֆառաւ: »

Տաս մարդիկ որ կրակին ֆառաւեցան իրենց վերջերսն պատահաւառ մեծան: Խոսոց թուռն և Միւսիւիէ զորավարը: Փառն տարուան նապակին մէջ զինուորապետեցան: և իր 45 տարուան ծառայութեան ընթացքին մէջ շարունակ ամենազարնուրիշ վառնդներուն մէջ ինկած էր: Կուսին զայսին վերայ մանք սեռած էր որ իր շորս կողմը իր պատերազմակցաւ և եմթակայից կէտը քաղած էր: Մէկ կուսի մը մէջ երեք իր սպան նուազան իր ներքե: Խրիմու պատերազմին մէջ իր անբնական պատանառաւ յաս անգամ օրակազներուն մէջ յիշուած էր: Ի Սոլիքերինո ինքը միայն կանդուն ծոց երեք նարիւր զինուորաց մէջ, որ ամենը իր շորս կողմը նարունծեալ ինկաւ: Ի Սեւան իր ձին երկու անգամ ինկաւ, և ինքը իր նկատմին զբեթէ մի միայն պաշտոնակաւ եղաւ որ ողջ ծոց: Անկէ ետքը շատ տարի Քալիսիոն նետակազորուն զորաբանին նրամանապար եղաւ: Անգղիոյ թագուհին Տիկին Munierին իր կոկիթը յայտարարութիւնը ուղղեց Միւսիւիէ զօրաւորին մահուանը նամար « որաւ նկատմամբ թագուհին « մեծ յարգանաց զգացմունք ունեցեր էր: Թագուհին « ոչ երբեք մոտցեր էր այն յարգանայ նպատիւր և ու « շարքերիմէնը զոր զորավարը ցցուցած էր իրեն երբ « է Բիւրիցը կը նստեր և զորավարը է Քալիսիո նրա « մանապար էր: »

Ոմալի Դուլքս ուրբաթ տասուտ կանուխելէ մեռաւ Սիկիլիոյ մէջ իր Ամորանոցը, Մանտիսի զգուհուհին, որ թոռան կնոջ, Պարիսու կրակին մէջ մեռնելուն լուրին տպուարութիւնէն: Դուլքսը Լուի Փոլիպ մազաւորին չորրորդ որդին էր և 1822ին մեռած էր:

Վեց դիւակ չկրցան ճանչցուի և կարելի չէր ճանչնալ յիսալի, սակայն տարակիշ չկայ որ անոնց այն վեց անձանց դիւակներն են որ մէջ տեղը չկան — և են, Բուրգուան կամուհուհու պատասաւը մը, Լիւզապէ կամուհուհին, Օրբորցը կամիլ Գարբիէ Շարո, Օրբորցը Յուշէ Մորէ de Geneva, տիկինն Յօփրէ և տիկինն Բուլվէ: Այս չճանչուած թագորդք քաղաքաբաշխաւ կան խորհրդակաշմեքով Բէւլ Ըլէշ տարուեցան և ճոն զերեկմանի մը մէջ թագուհեաց քաղաքին ծախիւց:

Անգղիայի մարդը և կանաչաց վիճակին նկատմամբ լուր խնդող նամակաց, ապագութեամբ պատասխաւ նկով թղթակից մը, կ'ըսէ. — « Յորաքի եւ զիսեմ, « թայ է Պր. Էնթի Բլանսեպի, որ անողնաւու զեւ « թայ է, միայն Օրբորցն ՕՄէարա, որ Ալանտն « զգուհուին խանութին մէջ կը վաճառէ, բոցեւ « թէն շատ ֆառաւ: Իս իր տունը զնոցի և կնոյց « կրնամ իր բարեխառնը ապակովի: Իր վերքերը « ծանր են և ցաւալիք, սակայն վասնզաւոր չեն: »

Մանկամարդ տիկին մը որ Ալանտին զգուհուհու կրպակին մէջ այն ծախսորդութեան ժամանակ կ'զուներ, կ'ըսէ. —

« Իս միշտեւ կը խօսէր իրեն նետ, յանկաւոր կրակի « ճայն մը լսեցինք: Շուա զուրա ելինք, ըսի, տակցին « ինքը պատասխանեց, Դեւ լէ. Թող ծամանակ տանք « այցելուայ որ զուրա կ'ըլին: Այս կըր բաղմութիւնը « զանեքը խոնկեաւ, երբ բոցերը զարմանալի երազաւ « Թեամբ տարածուեցան, և երբ ձեռնուին ետացած « կուրցը վրանիս սկաւ. Թափիլ, Դգուհուհին մէջքէն « բռնեցի և զարձակու ըսի՝ զիցը մէկզե քաշելով: « Եկաւ, տիկին. պէտք է անհրաժեշտ դաս. Սապայն « ինքը դիւ մէկ դի ըրաւ երևով. Չէ, չէ. եւ պիտի « թեամբ կէտ մի ծուխէն խզուած, բանապատեցայ զըր. « սուհին թողու, որ իր կրպակէն իր երկու քալ « անկին սաշար կեցաւ, աշքեր երկինքը վերցուցած « ինչպեւ թէ տեսիլք մը տեսներ: »

Օրբորց Անջո, որ նմանապէս զգուհուհու քոքը էր և կանից իրեն, « Հաւա փախիւնք, կ'ըսէ. — « զգուհին՝ որուն մի միայն նուր իր շորս զին եղած աղիլիկները ապատեն էր, ճանգարաւ կերպով պատասխանեց. « Շուա մեր առիւնէն զնա՝ շուա զուրա զնա: « Իս վրաս մի նուր, ևս ամենէն վերջը պիտի մեկ « Ենիմ: Ասոնք ետաց ապակովաբար իշանուհուին վեր, « չին խօսեցեր: »

Բրիտանի յախարհամեղիսին պաշտոնական բացաւ. մը զոր Լեոքսիդոս թագաւորը պիտի ըներ շաբաթ օրը, անորոշ ծամանակի թողութեան մեծ սուգին պատճառաւ, որաւ մէջ ընկնեցաւ արցունքն ընտանիքը Ալանտն Դգուհուհին մահուանը պատահաւաւ:

Le Journal Officiel վարձապարս մարդը երկուսն ցուցակ մը կը նրապատեցէ որք կրակին առթով շատ մարդու կնակը ապրեցնեցին: 17 նոյի սկի մեծաւ ընդուեցան, 50 նոյի արձաթ միայն և քաղաւմը պատուայ յիշատակութեամբ կ'արձանագործին:

